

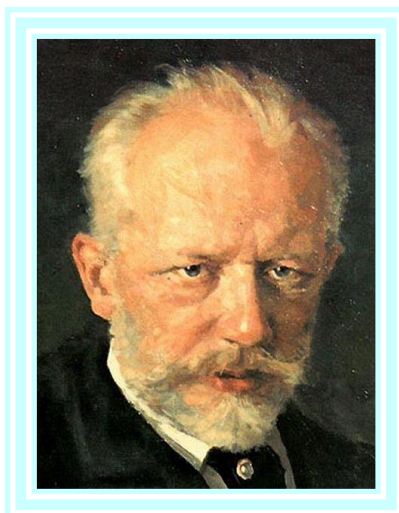
www.biui.org.il: כתובת האתר:

פיוטר איליץ' צ'ייקובסקי

1893-1840

מפצח האגוזים

כתיבת התכנית:	בלה מינץ, לודמילה יגורוב
ייעוץ:	ד"ר אוה ברנד
רישום גרפי ותווים:	בלה מינץ, לודמילה יגורוב
עריכה:	יונה כהן
איור:	אבי כץ
הכנה לאתר:	ענבל ווסרמן

צ'ייקובסקי היה מגדולי המלחינים של רוסיה, ונחשב לאחד המלחינים החשובים ביותר של התקופה הרומנטית, בין היצירות הרבות שהלחין ישנם שלושה בלטים:

- "אגם הברבורים" 1877
- "היפיפייה הנרדמת" 1890
- "מפצח האגוזים" 1891-1892

שלושתם מבוססים על סיפורי אגדות, ובכל אחד מהם כוחות האור נלחמים בכוחות החושך, ומנצחים אותם.

האגדה "מפצח האגוזים" מספרת על ילדה ושמה קלרה, שמקבלת מתנות רבות בחגיגה, וביניהן מפצח אגוזים בדמות חייל. בלילה היא חולמת שהמפצח-חייל נלחם עם עכברים ובעזרתה מצליח לנצח אותם. ברגע הניצחון, מפצח האגוזים הופך לנסיך יפה תואר שלוקח את קלרה לממלכת הממתקים וההרפתקאות. שם הם פוגשים פיית סוכר, המשעשעת אותם במחולות מארצות שונות: רוסיה, ארצות ערב, סין וצרפת. החגיגה בארץ הממתקים מסתיימת בןולס הפרחים המפואר.

המוסיקה לבלט שהלחין צ'ייקובסקי כבשה את ליבם של המאזינים. כעבור זמן קצר, צ'יקובסקי כתב סוויטה תזמורתית המבוססת על המוסיקה לבלט של "מפצח האגוזים", והיא בנויה מ-8 פרקים:

1. פתיחה קטנה
2. שיר לכת
3. ריקוד פיית הסוכר
4. ריקוד רוסי
5. ריקוד ערבי
6. ריקוד סיני
7. ריקוד החלילים
8. וולס הפרחים.

לפניכם תמונת כלים המבצעים את הסוויטה. הסוויטה מבוצעת על ידי תזמורת סימפונית.

1. פתיחה קטנה

מפעם - Allegro giusto מהיר ובנוקשות

סולם – סי במול מז'ור

משקל - 2/4

מבנה – A – B – A' – B'

תפקיד הפתיחה הוא ליצור אווירה המתאימה לסיפור האגדה, ואולי גם לרמוז לסוף טוב. לתיאור עולמם של הילדים, צ'יקובסקי בחר ברגיסטר גבוה ובינוני של הכלים. במוסיקה של הפתיחה, בולטות שלוש מנגינות השונות זו מזו באופי ובז'אנר (סוגה). ניתן למצוא מכנה משותף בין שלושת המנגינות בפתיחה קטנה וקטעים מתוך היצירה "אלבום לילדים": המנגינה הראשונה מתכתבת עם "מארש חיילי העץ", המנגינה השנייה – עם "משחק סוסים", והמנגינה השלישית עם "החלום המתוק". חלק A בנוי בצורה a – b – a' ובו בולטות שתי מנגינות: a ו-b. מנגינה a הינה עליזה, קלילה, ובעלת אופי של שיר לכת לילדים, ומבוצעת לראשונה ברגיסטר גבוה של כלי קשת.

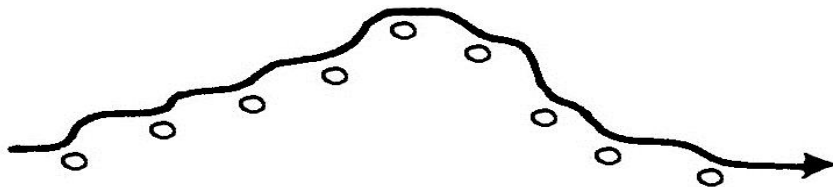
המנגינה השנייה, (b) בתוך חלק A מזכירה תיאור מוסיקלי של משחק תופסת. היא מהירה, מלאת אנרגיה, בנויה בצורה גלית, מבוססת כולה על זרימה של חלקי שישה-עשר ומבוצעת בהתחלה כדו-שיח בין חליל צד וקלרינט.

המנג

ועמוקים. ההתחלה בנויה בצורת גל, ומנוגנת בכינורות על רקע פיציקטו, בליווי.

חלקים A' ו-B' חוזרים על אותו חומר מוסיקלי (שלושת המנגינות הבולטות) אך עם שינויים במצלול ובסולם. בסופם ישנה קודה המדגישה את האופי האנרגטי והחגיגי של הקטע.

נושא השיעור: היכרות עם מבנה מורכב בעל היררכיה ברורה.

מטרות שיעור:

1. להכיר את שלושת המנגינות הבולטות.
2. לזהות את ההיררכיה במבנה הקטע.
3. לתת ביטוי אישי למנגינות הבולטות.

הצעות למהלך השיעור

1. משוחחים על סיפור העלילה של הבלט ועל מטרות הפתיחה המוסיקלית במופע תיאטרלי: יצירת אווירה מתאימה, רמיזה על סוף המופע, וכו'.
2. מאזינים ל"פתיחה הקטנה" ועוקבים אחר הרישום. שואלים מהי האווירה הנוצרת בקטע ומה לדעתם היא מרמזת על סוף היצירה.
3. לומדים לשיר ולתאר בתנועות ידיים את שלושת המנגינות הבולטות, בעזרת טבלת המבנה - משייכים כל אחת מהן לז'אנר אחר: שיר לכת, משחק, שיר לירי.

רישום גרפי ותווים של שלוש המנגינות

4. משוחחים על הדרך שעוברת כל מנגינה עד שהיא הופכת לחלק מן היצירה המורכבת – ניתן להיעזר בטבלה ולהראות כיצד חלק מהמנגינות חוזרות בצורה מדוייקת וחלקן חוזרות בשינוי.
5. מסבירים את המונח "קודה" (זנב באיטלקית) – סיום הקטע באמצעות הרחבה.

טבלה היררכית של "פתיחה קטנה"

	A	B	A'	B'
→	הפסוק חוזר עם ליווי חדש			
→				
	מעבר קצר	פיתוח של מוטיבים קצרים וסיום של חלק B		פיתוח של מוטיבים קצרים של חלק B וקודה

6. מדברים על כך שהמנגינות אמנם שונות, אך בעלות מכנה משותף – תיאור עולמם של הילדים.

פתיחה קטנה

1. יצירת קשר בין מנגינות שונות

הסתדרו בשלשות והיעזרו בטבלת המבנה.

1. תכננו כיצד לתאר בדרך שלכם אחת משלושת המנגינות. ניתן להשתמש בפנטומימה, ריקוד, אביזרים שונים וכו'.

2. האזינו לקטע ובצעו את מה שתכננתם.

מה למדנו?

1. להכיר את תפקיד הפתיחה ביצירות תאטרליות.
2. לזהות את ההיררכיה של הקטע.
3. לתאר את הקשר בין המנגינות השונות.

הרחבה

<https://www.youtube.com/watch?v=xtLoaMfinbU> (03:51-00:30)

היכרות עם עיבודים על נושאים מתוך "מפצח האגוזים"

להקת החיפושיות

להקת החיפושיות (ביטלס) הייתה פעילה במיוחד במהלך השנים 1960 - 1970, תחילה באנגליה ובהמשך בסיורים בעולם.

הם היו להקת הרוק הפופולרית ביותר במאה ה-20, והנחשבת לפורצת דרך ולבעלת השפעה רבה על תולדות המוסיקה הקלה, תרבות הפופ ותרבות המערב כולה
חברי הלהקה:

פול מקרטני (שירה, גיטרה בס וכלים נוספים)

ג'ון לנון (שירה, גיטרה חשמלית וכלים נוספים)

ג'ורג' הריסון (שירה, גיטרה חשמלית וכלים נוספים)

וריצ'רד סטרקי (הידוע בשם הבמה שלו ל"רינגו סטאר", בתופים ובשירה).

הצמד מקרטני ולנון היוו את הציר המרכזי שכתב את רוב חומרי הלהקה והיו בעלי השפעה רבה מחוץ לפעילותם בלהקה, לאחר שזו התפרקה. כמעט כל אלבומי הלהקה נמכרו, עם השנים, במיליוני עותקים. גם היום הפופולריות של המוסיקה שלהם גבוהה ביותר.

ג'ון לנון אמר שמוסיקה קלאסית, ובמיוחד המוסיקה של צ'ייקובסקי, עשירה במנגינות יפות כך שהיא מאפשרת להפוך אותם לשירים.

כנראה שכך חשב המוסיקאי והמעבד האנגלי, ארתור ווילקינסון (1919-1968 Arthur Wilkinson).

הוא מצא דמיון משותף בין חלק משירי החיפושיות והמנגינות בסוויטה של צ'ייקובסקי "מפצח אגוזים". וולקינסון יצר עיבוד המשלב בין שתי היצירות והעיבוד מדגיש לעיתים את אחד המקורות, ולעיתים את שניהם גם יחד. [תוכלו להאזין לחלק מעיבודים אלה של ארתור ווילקינסון ביוטיוב:

<https://www.youtube.com/watch?v=8VbRMv6TwsY> (04:39-03:22)]

לפני שנתיים, במסגרת קונצרט 100 שנה למלחין האנגלי בנג'מין בריטן, כללנו בתכנית את שיר הלכת מתוך הסוויטה של מפצח האגוזים, עם שיר מאת החיפושיות - When I'm 64. הפעם בחרנו להציג את עיבודו של ווילקינסון ל"פתיחה קטנה" והשיר "Help!".

השיר נכתב על ידי ג'ון לנון, כאשר "נבהל" והרגיש פתאום חסר עונים בעקבות ההצלחה המהירה כל כך של להקת החיפושיות. תוכן השיר מתייחס לאדם אשר בעבר היה עצמאי, אך איבד מן הביטחון העצמי שלו וזקוק לעזרה על מנת לחזור לעצמו - "לשים שוב את הרגליים על הקרקע". מצב שכזה עשוי להתרחש אצל כל אחד ובכל גיל, ועל כן טוב להיות מודעים לכך, ולהיות מוכנים לבקש עזרה ולהיעזר באחרים. כמו כן, נוכל להיות רגישים למי שזקוק לעזרתנו, ומוכנים להושיט סיוע לאחר. מתן תמיכה וקבלת תמיכה מאחרים יכולים להשיב את הכוח ואת העצמאות.

האזינו לשילוב המוסיקלי בין השיר Help והיצירה של צ'ייקובסקי, "פתיחה קטנה".
מה דעתכם עליו?

חשבו, האם יש מכנה משותף בין לחן השיר של החיפושיות ו"פתיחה קטנה" מאת צ'ייקובסקי? אם כן, במה הוא מתבטא: במנגינות דומות, באווירה קלילה ועליזה, בתבניות מקצב דומות? האזינו לעיבוד ונסו לעקוב פעם אחר השיר HELP ופעם אחר "פתיחה קטנה" - הצטרפו כל פעם בשירה ובהקשת המקצב.

<https://www.youtube.com/watch?v=yWP6Qki8mWc>

"HELP!

John Lenon and Paul McCartney

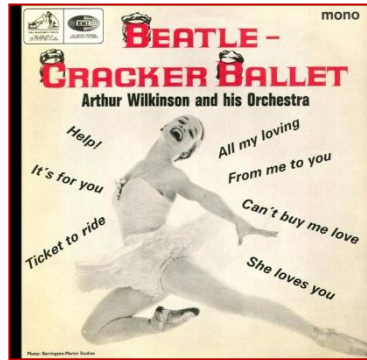
**Help, I need somebody,
Help, not just anybody,
Help, you know I need someone, help.**

**When I was younger, so much younger than today,
I never needed anybody's help in any way.
But now these days are gone, I'm not so self assured,
Now I find I've changed my mind and opened up the doors.**

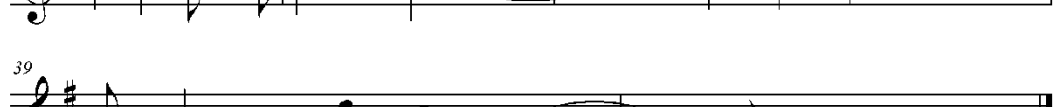
**Help me if you can, I'm feeling down
And I do appreciate you being round.
Help me, get my feet back on the ground,
Won't you please, please help me?**

**And now my life has changed in oh so many ways,
My independence seems to vanish in the haze.
But every now and then I feel so insecure,
I know that I just need you like I've never done before.**

**Help me if you can, I'm feeling down
And I do appreciate you being round.
Help me, get my feet back on the ground,
Won't you please, please help me, help me, help me, oh**

"HELP!" מאת ג'ון לנון ופול מקרטני

2. שיר לכת

מפעם - Tempo di Marcia viva במהירות של מארש מהיר

סולם – סול מז'ור

משקל - 4/4

מבנה – A – B – A'

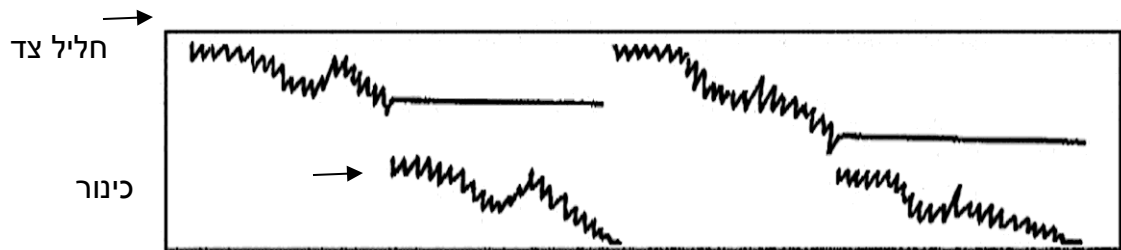
בתהליך ההיכרות עם "פתיחה קטנה", התייחסנו להיררכיה שמתארת חלוקה של יצירה שלמה ל-4 חלקים, וחלוקה פנימית של החלקים למנגינות הבולטות. ב"שיר לכת", נכיר עוד שלב בהיררכיה, שהוא חלוקה פנימית של פסוק לפסוקיות.

בחלקים A ו-A', בולטת חלוקה ברורה לפסוקים: א ו-ב. פסוקים אלה, דומים באופיים אך שונים בכיוונים המלודים, בסולמות (פסוק א במז'ור ובפסוק ב במינור), ובסיומם (פסוק א מסתיים בקטיעה של המצלתיים ובפסוק ב אין מצלתיים). בכל פסוק, ישנה חלוקה פנימית לשתי פסוקיות סימטריות כל אחת באורך של 4 תיבות.

לפסוקית הראשונה אופי של שיר לכת: מהירות מתונה ומתאימה להליכה, משקל זוגי ופעמות ברורות. לפסוקית השנייה אופי של דהירה: מהיר יותר, רציף ובעל מקצב מנוקד.

צ'ייקובסקי מדגיש את השוני בין שתי הפסוקיות על ידי שימוש בתזמור שונה. פסוקית ראשונה מופיעה בכלי נשיפה מעץ ומתכת, ופסוקית שנייה בכלי קשת.

חלק B הינו מהיר ונמרץ, ומתאר כנראה מרדף הנשמע לסירוגין בכלי נשיפה מעץ ובכלי קשת. הוא הרבה יותר קצר מחלק A, עד כדי כך שנדמה שהוא רק קטע מעבר.

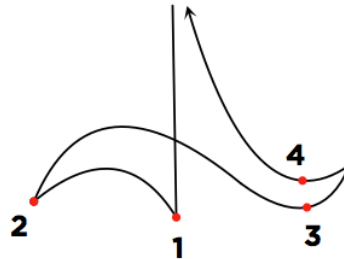
נושא השיעור: מודעות לתזמור

מטרות השיעור

1. להכיר מאפיינים של שיר לכת כסוגה בשירים וביצירות תזמורתיות.
2. להבחין בשוני בין שיר לכת מושר ל"שיר לכת" מתוך הבלט.
3. ליצור תזמור המדגיש את המאפיינים של הקטע.

הצעות למהלך השיעור

1. משוחחים על מאפיינים של שירי הלכת, ומביאים דוגמאות מתוך הזמר העברי:
 "שיר הפרטיזנים" (עמ' 168 בספר "חגיגה בצלילים"), "פה בארץ חמדת אבות" (עמ' 210),
 "אנו נושאים לפידים" (56). רצוי ללוות כל דוגמא בשירה, לפחות של בית אחד ובניצוח על 4.
 בכל שיר לכת נשמר אופי אחיד.

3. מאזינים ל"שיר לכת" בעיניים עצומות ומלווים בניצוח על 4 ביד אחת, מחליפים את היד כל פעם ששומעים שינוי. לאחר ההאזנה, מגיעים למסקנה שקיימים שינויים רבים גם באופי של המנגינה וגם בתזמור בניגוד לשירי לכת בהם בולט אופי אחד. זה כנראה קשור לתיאור עולם הילדים אשר עוברים ממשחק למשחק.
4. מאזינים לפסוק הראשון (00:18-00:00) על פי הרישום.
 מלווים את הפסוקית הראשונה בשירה ובמחיאות כפיים שקטות, על פי הקצב

מלווים את הפסוקית השניה בטפיחות שקטות על הברכיים ובמקצב מנוקד

5. מאזינים לקטע על פי הרישום, בחלקים A ו-A' מלווים במחיאות כפיים בפסוקית הראשונה וטפיחות על הברכיים בפסוקית השניה. בחלק B מאלתרים תיפוף על הגוף בצורה המתאימה למוסיקה.
6. מסכמים כי השוני בין הפסוקיות בא לידי ביטוי לא רק במנגינות השונות באופיין, אלא גם בשינויים במהירות, בתבניות המקצב ובתזמור.

שיר לכת

2. הוספת תזמור

הסתדרו בקבוצות קטנות, היעזרו ברישום לביצוע המשימה.

1. התכוננו להוסיף תזמור משלכם ל"שיר לכת".

2. הדגישו את:

- הסימטריה בין הפסוקיות
- השוני באופי הפסוקיות.

מה למדנו?

התלמידים מספרים מה למדו בשיעור.

משלימים תוך התייחסות ל:

1. הכרת מאפיינים של שיר לכת
2. זיהוי שינויים במצלול
3. תזמור של הקטע

הרחבה –

1. ניתן להאזין ולצפות בביצוע <https://www.youtube.com/watch?v=LmlEmi2HxjY>

ולחשוב מה הם השיקולים לצילום כפי שמוצג בביצוע הנ"ל.

2. ניתן להאזין למרש הניצחון מ"אאידה":

<https://www.youtube.com/watch?v=l3w4l-KEIxQ>

ולמרש מתוך האופרה "פאוסט":

<https://www.youtube.com/watch?v=LW-6HMenF74>

מהי תבנית המקצב המשותפת לשני המרשים האלה ולמרש מתוך הבלט? (שימוש בטריולה).

3. ריקוד פיית הסוכר

מפעם - Andante non troppo בקצב הליכה אך לא איטי מדי.

סולם – מי מינור

משקל - 2/4

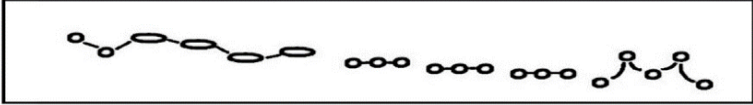
מבנה – a' – a – b – a – a'

כלי הנגינה הבולטים בקטע הם צ'לסטה, קלרינט וקלרינט בס.

צ'לסטה – כלי הקשה הפועל באמצעות מקלדת שבה הקלידים מחוברים לפטישים המכים על מערכת של לוחות מתכת.

קלרינט בס – מנעדו נמוך באוקטבה מזה של הקלרינט הרגיל, אך גון הצליל דומה לו. מכיוון שמנעדו נמוך, הוא ארוך יותר ודומה במעט לסקסופון.

בחלק a צ'לסטה וקלרינט בס נשמעים זו אחרי זה וכאילו משוחחים בניהם. מנגינת הצ'לסטה הינה קלילה, אוורירית, ברגיסטר גבוה, ומורכבת ממרווחים קטנים וצלילים כרומטיים. בהתחלה אורכה 4 תיבות, ובהמשך מתקצרת עד לחצי תיבה.

→

מנגינת הקלרינט הינה קצרה, ומזכירה גלישה כלפי מטה ברגיסטר נמוך.

בחלק b בולטות התפרצויות רבות של רוב כלי התזמורת, שהרווח ביניהן הולך ומתקצר בצורה הדרגתית.

המעבר בנוי על נגינה של אקורדים מפורקים בצ'לסטה, העולים כלפי מעלה ונעצרים על ידי מנגינת הקלרינט. בכך הצ'לסטה מכינה את כניסת המנגינה 'a' באוקטבה מעלה. בפתיחה הקטנה השתמש צ'ייקובסקי ברגיסטר בינוני וגבוה כדי לתאר את עולמם של הילדים, וב"שיר הלכת" בתזמור המדגיש כנראה משחקים רבים. כאשר רצה לתאר בצלילים את פיית הסוכר הוא לא מצא כלי מתאים בהרכב התזמורת. באחד מטיווליו בצרפת, הכיר לראשונה את הצ'לסטה בעלת הגוון העדין והשמימי, ומייד קשר את גון הצליל שלה עם דמותה של הפיה. את הצ'לסטה הביא עמו לרוסיה ועד הצגת הבכורה של "מפצח האגוזים" איש לא הכיר את צליל קולה. מרגע זה, הפכה הצ'לסטה לכלי אורח בתזמורת. קלרינט הבס והקלרינט, אולי מתארים את מטה הקסמים של הפיה.

כלי נגינה, מנגינות ורישומים בפיית הסוכר

צ'לסטה

קלרנית בס

קלרנית

[/http://eomi.ru/woodwind/bass-clarinet](http://eomi.ru/woodwind/bass-clarinet) <http://muzruk.info/wp-content/uploads/2011/05/chelest.gif>

נושא השיעור הבחנה ברגיסטרים שונים.

מטרות השיעור

1. ליצור מודעות לבחירת הכלים.
2. להבחין בניגוד הנוצר בשימוש ברגיסטרים שונים.
3. לתאר שוני בין מנגינות המופיעות ברגיסטרים שונים.

הצעות למהלך השיעור

1. מתבוננים בציורים של פייות במצגת, ושמים לב שמדובר בדמות שמיימית, אגדתית שבידה מטה קסמים.
2. נזכרים בחשיבות הרבה של בחירת הכלים בקטעים הקודמים; מאזינים להתחלה של "פתיחה קטנה" ולפסוק הראשון מתוך "שיר לכת", ומתבוננים בתרשים הכלים.
3. מספרים על מציאת הצ'לסטה בפריז. מביטים בתמונות של צ'לסטה וקלרינט בס, המתארים, ככל הנראה, את הפיה ואת מטה הקסמים שלה.
4. מאזינים לחלק a (00:51-00:00), ומביטים במצגת בכלי הנגינה וברישום. מתארים ביד אחת את מנגינת הצ'לסטה ברגיסטר גבוה, וביד השנייה את מנגינת הקלרינט ברגיסטר נמוך.
5. מאזינים לקטע ועוקבים ברישום. אחר כך משוחחים על דו-השיח שנוצר בין שני הכלים, המופיעים תמיד אחד אחרי השני בחלקים a ו-a'. שמים לב כי האורך של מנגינת הצ'לסטה משתנה בדוח שיח זה, בעוד מנגינת הקלרינט אינה משתנה באורכה. מגיעים למסקנה שהצ'לסטה והקלרינט הם הכלים הבולטים ביותר במוסיקה וכי ניתן לדמיין את היחסים בניהם כשיחה.

שיר לכת

2. הוספת תזמור

הסתדרו בקבוצות קטנות, היעזרו ברישום לביצוע המשימה.

1. התכוננו להוסיף תזמור משלכם ל"שיר לכת".

2. הדגישו את:

- הסימטריה בין הפסוקיות
- השוני באופי הפסוקיות.

הערה למורה: בכל הופעה של צ'לסטה וקלרנית רצוי לאפשר לזוג אחר להציג את עבודתם המשותפת. בחלק b ומעבר, לאפשר לכל הכיתה להצטרף.

מה למדנו?

התלמידים מספרים מה למדו בשיעור.

משלימים תוך התייחסות ל:

1. החשיבות לבחירת כלי נגינה במוסיקה
2. מעקב אחר דו-שיח של צ'לסטה וקלרנית
3. תיאור שיחה בין שני הכלים הבולטים ביצירה.

4. הרחבה

אפשר כשיעורי בית לילדים לדמיין שיחה מילולית בין צ'לסטה וקלרנית, לכתוב אותה בצורת קומיקס, ולהציג בכיתה.

4. ריקוד רוסי

מפעם - Tempo di trepak, molto vivace במהירות של ריקוד הטריפאק, מאוד מהיר.

סולם – סול מז'ור

משקל - 2/4

מבנה – A – B – A'

הטריפאק הוא ריקוד רוסי אוקראיני, המאופיין במוסיקה אנרגטית עליזה ומהירה. רגלי הרקדנים, לעיתים בשפיפה, מבצעות תנועות מהירות ומודגשות בזמן שהידיים נמצאות על המותניים. במאות ה-

19 ובתחילת המאה ה-20, מלחינים רוסיים השתמשו באופי של ריקוד זה: רימסקי-קורסקוב באופרה "סאדקו", מוזורסקי ב"שירים וריקודים של מוות", סטרווינסקי בבלט "פטרושקה" וכן גם צ'ייקובסקי בבלט "מפצח האגוזים".

במהלך כל הקטע, נשמעות התפרצויות של אנרגיה בשני חלקי היצירה A ו-B.

דוגמא מחלק א

דוגמא מחלק ב

האנרגיה בריקוד, נובעת מארבעה מקורות:

- א. טמפו (מפעם) מהיר
- ב. התפרצויות
- ג. הצטרפות הדרגתית של כלי נגינה
- ד. עליה בעוצמה f בהתחלה, ועד fff בסיום.

נושא השיעור: זרימת אנרגיה בקטע.

מטרות השיעור

1. לזהות ולעקוב אחר זרימת האנרגיה ב"ריקוד רוסי".
2. לזהות מקורות שונים של זרימת אנרגיה.
3. להמציא דרכים שונות לתיאור אנרגיה.

מהלך השיעור

1. מתנועעים במרחב החדר, בהליכה ובריקוד, לסירוגין, על פי הנחיית המורה. משוחחים על האנרגיה הנדרשת להליכה (מעטה), לעומת האנרגיה הנדרשת בריקוד (רבה).
2. מתבוננים בסרטים של ביצוע הקטע:

<https://www.youtube.com/watch?v=uKZ1FE5pdbQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=1hMjxnwig0o>

- משוחחים כיצד נתנו ביטוי לזרימת האנרגיה בסרטונים.
3. מאזינים ועוקבים אחר הרישום. משוחחים כיצד ההתפתחות ההדרגתית בזרימת האנרגיה באה לידי ביטוי בקטע (טמפו מהיר, התגברות העוצמה, הצטרפות הדרגתית של כלי נגינה, והתפרצויות רבות הפותחות וסוגרות את היצירה).
4. מסכמים כי האנרגיה נוצרת מ-4 מקורות (טמפו מהיר, התפרצויות, עליה בעוצמה, הצטרפות הדרגתית של כלי נגינה).

ריקוד חסי
4. תיאור האנרגיה הזורמת במוסיקה

הסתדרו בקבוצות, והיעזרו ברישום.

1. **חישבו על ארבעה מקורות של אנרגיה בקטע ועל דרך שבה אפשר לתאר כל אחד מהם.**

2. **הציגו את העבודה המשותפת בפני הכיתה.**

מה למדנו?

1. **גלות מקורות שונים של אנרגיה.**
2. **ליצור דרכים שונות לתיאור זרימת האנרגיה במוסיקה.**

5. ריקוד ערבי

מפעם - Allegretto מהיר, אך פחות מאלגרו.

סולם – סול מינור

משקל - 3/8

מבנה - סיום - a' - b' - a' - b - a - פתיחה →

בקטע זה, צ'ייקובסקי לא חיפש מקורות ערביים אותנטיים. המנגינה העיקרית למשל, נשענת על שיר ערש גרוזיני. המנגינה של שיר הערש, נשמעת לסירוגין עם מנגינה של צ'ייקובסקי עצמו. המנגינות השונות, מבוצעות בכלי נגינה וברגיסטרים שונים. מנגינתו של צ'ייקובסקי מבוצעת ברגיסטר בינוני על ידי קרן אנגלית וקלרנית (לרוב).

מנגינת שיר הערש מבוצעת ברגיסטר גבוה יותר על ידי כלי קשת.

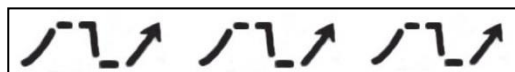

מילים לשיר ערש גרוזיני "איבננה"

נומי-נומי פרח שלי- נומי, נומי	איאב נאנא וארדו נאנא איאב נאני נאו	lav nana vardo nana iavnaninao
תרדם, מותק שלי, נומי, נומי	דאיז'ינה , דנאצוואלה- איאב נאני נאו	Daidzine , genacvale- iav nani nao
עוד לא באה הזריחה- נומי נומי,	ג'אר אר גאטנאבולאו- איאב נאני נאו	Jer ar gatenebulao- iav nani nao
רק הכוכבים הופיעו – נומי, נומי	וורסקבלובי עמוסולה-איאב נאני נאו	Varskvlavebi amosula- iav nani nao
הירח התפעל- נומי, נומי	מתווארה ששינאבולאו- איאב נאני נאו	Mtvare sheshinebulao-iav nani nao
מלאכים (מלאכיי שינה) באים- נומי, נומי	מנאנואבי מודיאן- איאב נאני נאו	Mananoebi modian- iav nani nao
מביאים חלומות גדושים- נומי, נומי	ז'ילי מוקבת גודיתאו- איאב נאני נאו	Dzili moakvt guditao-iav nani nao
למלא עייניך בשינה- נומי, נומי	תוואלס גאובסב ז'ליתה- איאב נאני נאו	Tvalebs gauvseb dzilita- iav nani nao

שתי המנגינות, נשמעות על רקע בס אוסטינטו, המבוצע בכלי הקשת הנמוכים ברגיסטר התחתון.

סיומו של הריקוד, יוצר מפגש בו-זמני של שתי המנגינות המתחלפות ברבדים השונים. בסיומם של פסוקים 'a, b, a', 'b', מצטרף תוף מרים במעניק למנגינה נופך מזרחי, ותוחם את הפסוקים. אופיו של הריקוד הוא רוגע, שלווה ורוך. אולי מסיבה זאת אין כלל שימוש בכלי נשיפה ממתכת. השימוש ברבדים שונים מאפשר למאזין לעקוב הן אחר התפתחות של מנגינה והן אחר של הליווי.
*הערה למורה – המונח רגיסטר לקוח מעולם המוסיקה ומתייחס לשימוש בטווח צלילים מסוים בכל כלי נגינה. המונח רובד, לקוח מחיי היום יום ומשתמשים בו בתיאור אומנויות שונות. בהקשר המוסיקלי, מתייחס למיקומה של מנגינה ביצירה.

נושא השיעור: השוואה בין שימוש ברבדים שונים במוסיקה ובציור.

מטרות השיעור

1. להכיר את המנגינות הבולטות בקטע.
2. לעקוב אחרי התפתחותן של המנגינות ברבדים שונים.
3. לצייר ציור בעל מספר רבדים שאופיים יתאים למוסיקה.

הצעות למהלך השיעור

1. לומדים לשיר את המנגינה של צ'ייקובסקי ברובד הבינוני, ומלווים אותה בתנועת יד. שמים לב לקוינטולה המקשטת את המנגינה בסיומה.

2. מספרים על המקור של המנגינה הבולטת המופיעה ברובד העליון ומלווים אותה בתנועת יד. שמים לב לטריולה המקשטת את המנגינה.

3. משוחחים במה המנגינות דומות ובמה הן שונות. (מכנה משותף: משקל משולש, מהירות, סולם, סילסול לקראת הסוף, צליל ארוך בהתחלה ובסוף. שוני: כיוונים מלודים, אורך המנגינה, רובד)
4. לומדים להכיר את האוסטינטו ברובד התחתון.
5. מאזינים למוסיקה, עוקבים אחר הרישום ומצטרפים בשירה. כאשר מתחלף חלק משנים לליווי בתנועת יד וחוזר חלילה. ניתן לצרף ליווי אוסטינטו, בתנועות רגליים שקטות.
6. משוחחים על מאפיינים שנשמעים במוסיקה:
  - ליווי אוסטינטו.
  - מצלול שונה לכל אחת מהמנגינות. מביטים בתמונות של כלי הנגינה.
  - התמזגות המנגינות בסיום.
7. מסכמים כי המלחין שילב במהלך הקטע רבדים שונים, שכל אחד מהם הוא גם עצמאי. את התופעה הזו, ניתן לזהות גם בציורים ובתמונות.

8. מביטים בתמונות המופיעות במצגת, ומשוחחים על הרבדים השונים המרכיבים אותן ועל אופן שילובם בתמונה.

ריקוד ערבי
5. יצירת ציור בעל מספר רבדים

התארגנו בקבוצות קטנות. לכל קבוצה דף גדול וצבעים.

1. חשבו על ציור בעל מספר רבדים ותכננו כיצד לצייר אותו.
2. האזינו למוסיקה וציירו ציור בעל מספר רבדים, המתאים לאופי הקטע.

1. הציגו את הציור בפני הכיתה.

מה למדנו?

1. לזהות רבדים שונים במוסיקה ובאומנות.
2. לצייר תמונה בעלת מספר רבדים.

הרחבה

ניתן להביט בביצועים נוספים של הריקוד הערבי, ולחשוב איזה תכונות מוסיקליות הם מבליטים.

<https://www.youtube.com/watch?v=mFwxSrlUHZU>

https://www.youtube.com/watch?v=q_lipLgLPkY

היצירה המוסיקלית יכולה להיוולד בראשו של מלחין בדרכים שונות. לפעמים הוא משתמש במנגינה של מוסיקת עם ומעבד אותה. יצירתו של מוצארט נושא ווריאציות לפסנתר, מבוססת על שיר העם הצרפתי "Ah! Vous dirai-je, Maman" (...ABC). גם סן-סאנס השתמש במנגינות מתוך מוסיקת עם בכדי לבנות יצירה משלו (הקטע "מאובנים" מתוך "קרנבל החיות). מעניין שגם ההמון שלנו "התקווה" מבוסס

על מקורות עתיקים בניהם: ברכת הטל (תפילה ספרדית משנת 1492) ושיר עם רומני "עגלת השוורים". סמטנה השתמש במנגינה ביצירתו "המולדווה", ואותה מנגינה היא גם המקור של "התקווה".

<https://www.youtube.com/watch?v=1NK4etAZg-g>

רובדים באומנות

[http://www.photo-art.co.il/#iLightbox\[/12](http://www.photo-art.co.il/#iLightbox[/12)

[http://www.photo-art.co.il/#iLightbox\[/16](http://www.photo-art.co.il/#iLightbox[/16)

[http://www.photo-art.co.il/#iLightbox\[/3](http://www.photo-art.co.il/#iLightbox[/3)

[http://www.photo-art.co.il/#iLightbox\[/5](http://www.photo-art.co.il/#iLightbox[/5)

[http://www.photo-art.co.il/#iLightbox\[/11](http://www.photo-art.co.il/#iLightbox[/11)

6. ריקוד סיני

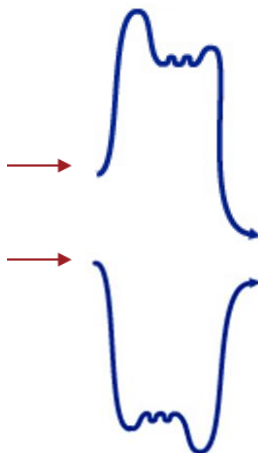
מפעם - Allegro moderato מהר במתינות.

סולם - סי במול מז'ור

משקל - 4/4

מבנה - a - a'

הריקוד הסיני הינו שובב, עליז, שמח ומהיר. במוסיקה בולטות שתי מנגינות קצרות ומנוגדות הנשמעות בזו אחרי זו. המנגינות נשמעות במהלך רובו של הקטע, עד שבחלק 'a' המנגינה הראשונה נעלמת, ואילו המנגינה השניה חוזרת שוב ושוב עם עליה בעוצמה ועם הצטרפות של כלים נוספים. הקטע מסתיים בהתפרצות של כל הכלים בעוצמת *ff*. המנגינה הראשונה מופיעה בשתי צורות, בגלישה כלפי מעלה וחזרה מטה, או בגלישה כלפי מטה וחזרה מעלה. היא מנוגנת על-ידי חליל צד ופיקולו ברגיסטר גבוה, בעוצמת פורטה, כמעט עד כדי צריבה.

המנגינה השניה קלילה, שובבה, נשמעת ברגיסטר בינוני ובפריטה (פיציקאטו) של כלי קשת. גם למנגינה הזו יש שני ווריאנטים שונים.

שתי המנגינות נשמעות על רקע של אוסטינטו בכלי נגינה נמוכים: צ'לו, קונטרבס ובסונים.

מרווח גדול בין שלוש הרבדים, ושינוי במצלול של כל אחת מהן, יוצרים שקיפות המאפשרת לבודד כל אחת מהן גם כשהן נשמעות יחדיו.

נושא השיעור: התפתחות מנגינות שונות ברבדים שונים

מטרות השיעור

1. לזהות שימוש ברבדים שונים במוסיקה.
2. לעקוב אחר ממנגינות שונות המופיעות ברבדים שונים.
3. להתייחס לרבדים שונים בתיאור של מוסיקה, בתנועת "מראה".

הצעות למהלך השיעור

1. נזכרים ב"ריקוד ערבי" ובו שתי מנגינות שונות המופיעות ברבדים שונים על רקע ליווי אוסטינטו ובסיומו מתמזגות.
2. מאזינים לקטע בעיניים עצומות, ומסמנים עם הידיים כל פעם ששומעים שינוי ברובד (מיקום היד למעלה, באמצע או למטה מצביע על מיקום הרובד. ניתן לסמן שני רבדים שונים הנשמעים בו זמנית). מגיעים למסקנה שב"ריקוד סיני" ניתן לזהות שימוש ב-3 רבדים שונים.
3. מאזינים שוב ועוקבים אחר הרישום, מתבקשים לחשוב במה מתאפיין כל רובד. מגיעים למסקנה כי ברובד העליון מופיעה מנגינה בחליל צד, קלילה, מבדרת הגולשת מעלה-מטה או מטה-מעלה. ברובד הבינוני, מופיעה מנגינה איטית וקופצנית הנשארת קבועה ומתגברת בעוצמתה לאורך היצירה על ידי צירוף של כל יתר כלי התזמורת כולל חליל צד וכלי חדש – מטלופון.

- שתי המנגינות נשמעות לסירוגין על רקע ליווי אוסטינטו ברובד התחתון.
היצירה מסתיימת בהתפרצות של כל הכלים בעוצמת פורטיסימו.
4. מתארים בתנועה את המנגינה הראשונה ושרים את המנגינה השנייה. מוסיפים תנועות רגליים שקטות לתיאור האוסטינטו.
5. משוחחים על היחסים בין שתי המנגינות במלוות באוסטינטו
- איזו מנגינה צברה כוח במהלך כל היצירה ונשמעה עד סופה?
  - איזו מנגינה השתתפה רק בחלק מהיצירה?
  - איזו מנגינה לא השתנתה במהלך היצירה?
6. מביטים במצגת וחושבים האם אפשר למצוא את התשובות לשאלות הנ"ל בביצוע של הרקדנים לקטע. www.youtube.com/watch?v=OpZ2twy0GaY
7. משווים את ההתפתחות ביצירות למצבים חברתיים:
- בריקוד סיני - ההתפתחות של המנגינה השניה "דוחפת" את המנגינה הראשונה החוצה.
  - בריקוד ערבי - התפתחות והתמזגות של המנגינות.

ריקוד סיני
6. תיאור מנגינות ברבדים שונים

הסתדרו בשלשות, והיעזרו ברישום.

1. תכננו איך לתאר שתי מנגינות שונות על רקע של ליווי, כל אחת ברובד שונה.
2. האזינו למוסיקה ובצעו את מה שתכננתם.
3. הציגו את העבודה המשותפת בפני הכיתה.

מה למדנו?

1. לזהות מנגינות שונות ברבדים שונים.
2. לתאר יחסים הנוצרים בין שתי מנגינות על רקע של ליווי

הרחבה

ניתן לצפות בסרטי הוידאו ולחשוב כיצד התנועה של הרקדנים מבליטה את שלושת הרבדים המרכיבים את היצירה.

7. ריקוד החלילים

מפעם - Moderato assai במהירות בינונית

סולם – רה מז'ור

משקל - 2/4

מבנה – A – B - A' - פתיחה

"ריקוד החלילים", הוא מעין תמונת נוף עדינה. אפשר לדמיין שהנגנים יוצאים מתוך תמונה, וחוזרים אליה בתום הנגינה. הבלט מציג בריקוד שלושה רועים, המנגנים על קני סוף. המנגינה הבולטת בקטע, הינה קלילה, עדינה, נשמעת ברגיסטר גבוה ומבוצעת על ידי שלושה חלילי-צד. שלושת החלילים מנגנים במקצב אחיד. באמצע חלק A ישנו סולו ארוך של קרן אנגלית. המנגינה השניה, בחלק B, היא יותר מהירה, אנרגטית ומבוצעת על ידי כלי נשיפה ממתכת בריצה על חלקי שישה עשר. בבלט, ריקוד של שלושה משתתפים נקרא פה דה טרואה, לכל אחד מהמשתתפים יש חשיבות לביטוי אישי וגם לריקוד משותף.

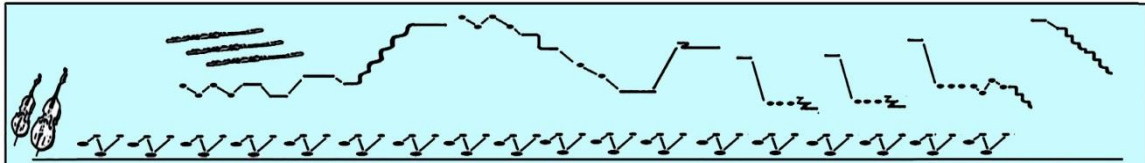
נושא השיעור: היכרות עם המושג פה דה טרואה.

מטרות השיעור

1. להכיר את השורשים של ריקוד של שלושה – פה דה טרואה.
2. לעקוב אחר המנגינה, המבוצעת בשלושה חלילים.
3. להמציא דרכים שונות לתיאור של שלושת חלילי הצד.

הצעות למהלך השיעור

1. מספרים על תחילת התפתחות הבלט הקלאסי בצרפת. המלך לואי ה-14, שכונה מלך השמש, פתח את האקדמיה הראשונה לריקוד, בה הוא למד בעצמו. שפת הבלט עד ימינו מבוססת לא מעט על מילים בשפה הצרפתית.
2. מאזינים וצופים בהתחלות של שני ביצועים שונים לריקוד החלילים.
<https://www.youtube.com/watch?v=EHN0cHC4V5k> (00:10-00:42)
<https://www.youtube.com/watch?v=34lirKGNb14>
<https://www.youtube.com/watch?v=yG3uu7lp9yU>
ומשוחחים איזה מהם מתאר את הריקוד של שלושה משתתפים - פה דה טרואה, ומה צריך לעשות על מנת ליצור תנועה משותפת זהה לכלל המשתתפים.
3. מאזינים לפסוק הראשון ועוקבים אחרי הרישום. מתייחסים לאופי המנגינה וחושבים איזו תנועה יכולה להתאים למנגינה.

4. שואלים היכן ניתן לזהות עבודה סינכרונית בחיי היום יום. מגיעים למסקנה שקשה לזהות תנועות סינכרוניות אצל אנשים ואלה נפוצות בעיקר במכונות ובמפעלים.

ריקוד החלילים 7. עבודה סינכרונית

הסתדרו בשלוש, היעזרו ברישום.

1. שוחחו כיצד ניתן לתאר בדרך חדשה את השילוב של 3 חלילי צד המנגנים יחדיו במקצב אחיד.
2. האזינו למוסיקה ותנו ביטוי בתנועה/באביזרים/במילים למנגינה של חלילי הצד.
3. הציגו את העבודה המשותפת בפני הכיתה.

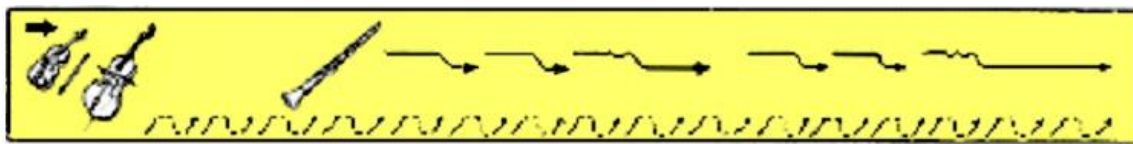
מה למדנו?

1. להכיר את המושג פה דה טרואה מעולם הבלט.
2. להמציא דרכים חדשות לתיאור של הפה דה טרואה.

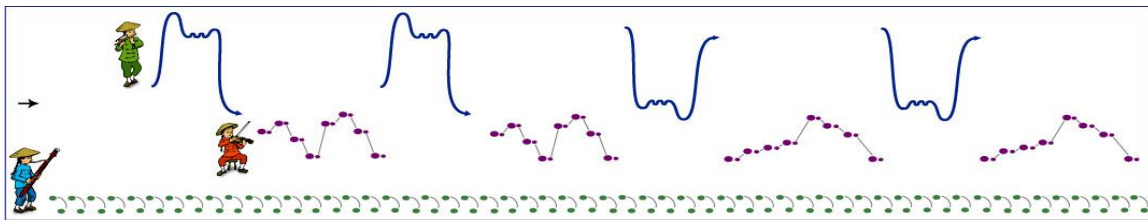
הרחבה

ניתן להשוות בין שלושת הריקודים שנלמדו ולמצוא את המכנה המשותף ביניהם (שימוש ברבדים שונים על רגע אוסטינטו).

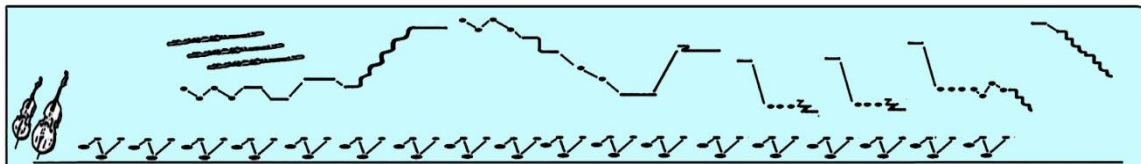
ריקוד ערבי

ריקוד סיני

ריקוד החלילים

9. וואלס הפרחים

מפעם - Tempo di Valse בקצב הוואלס

סולם – רה מז'ור

משקל - 3/4

מבנה – קודה - A - B - A' – פתיחה גדולה

בעלילת הסיפור של "מפצח האגוזים", אין אזכור לפרחים. צ'ייקובסקי החליט להלחין את וואלס הפרחים כיוון שפרחים הינם סמל לשמחה, חגיגה ועליזות – בחתונה מחזיקה הכלה זר פרחים, בשבתות נהוג להביא פרחים הבייתה, וכו'. ריקוד הוואלס היה "מלך הריקודים" במאה ה-19. הקטע מתחיל בפתיחה גדולה עם סולו של נבל. אחרי הפתיחה, נשמעים 4 וואלסים, שלכל אחד מהם: מנגינה משלו, אופי שונה, ומצלול שונה. בחלק A נשמעים לסירוגין שני וואלסים. בחלק B, נשמעים לסירוגין שני וואלסים אחרים. בחלק A' חוזרים הוואלסים מחלק A בתזמור יותר עשיר. תפקידו של החלק האחרון ביצירה שונה מיתר חלקי הסוויטה בשל העובדה שזהו הקטע המסיים את היצירה כולה.

נושא השיעור: שילוב אומנויות – מוזיקלית וחזותית.

מטרות השיעור

1. להכיר את מקומם של הפרחים בחיי היום יום ולקשור עם חלקה האחרון של הסוויטה.
2. להכיר את ארבעת המנגינות מתוך המבנה המבליט את היררכיה בקטע.
3. לתת ביטוי לוואלס הפרחים בציור.

הצעות למהלך השיעור

1. מביטים בתמונות משלושה מקורות:

- צילומים של פרחים,
- ציורי פרחים של אמנים שונים
- אמנות סידורי פרחים יפנית הנקראת "איקיבנו".

http://www.picshare.co.il/gallery_subjects_heb.asp?subject=12&sub_subject=45&pic_id=77002

<http://www.liveinternet.ru/tags/%F6%E2%E5%F2%FB+%E2+%E6%E8%E2%EE%EF%E8%F1%E8/page1.html>

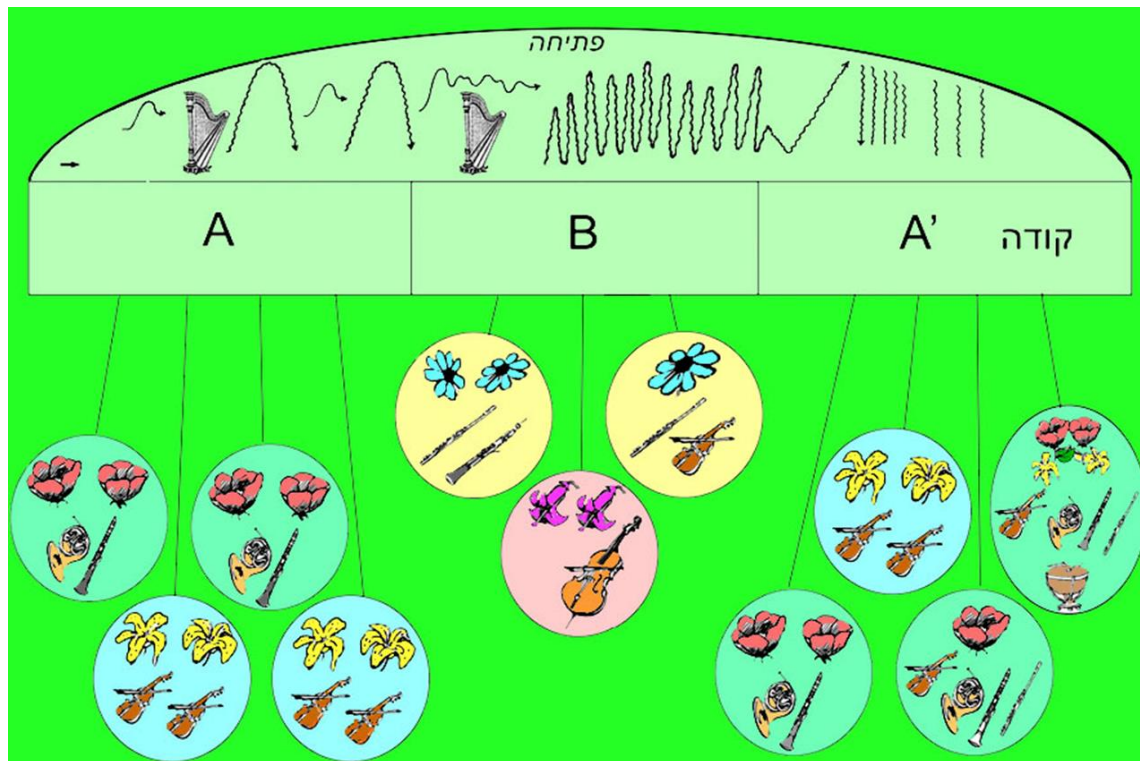
https://www.youtube.com/watch?v=pYqxq_GZmxY

חושבים באלו מצבים בחיי היום יום, אנו נוהגים לשלב פרחים. אמנים רבים בוחרים לצייר פרחים וציורי הפרחים נמצאים לא רק במוזיאון, אלא גם בבתיהם של אנשים.

ביפן פיתחו אמנות המבליטה הן את יופיו של כל פרח בנפרד והן את יופיים של כל הפרחים יחדיו. לסידור כזה קוראים קומפוזיציה, ולכל קומפוזיציה יש שם בהתאם לאופייה.

2. משוחחים על האנשה הפרחים ביצירה – הפרחים "מבצעים" את הריקוד המפורסם ביותר באותה התקופה, הוואלס. מספרים לתלמידים ש"וואלס הפרחים" מבוסס על ארבע מנגינות שונות, שכל אחת מהן היא ככל הנראה תיאור מוסיקלי של פרח אחר.

מציגים את מבנה הקטע:

לומדים לשיר כל מנגינה בהתאם לציור המתאים של הפרח. ניתן לנגן את המנגינות ולהתייחס להבדלים בכיוונים המלודיים ובאופיין של המנגינות.

a

b

c

d

00:00-01:08 פתיחה גדולה:

01:09-01:28

01:45-02:01

03:22-03:37

03:52-04:06

3. מביטים בטבלה היררכית המאפשרת לראות את המבנה המתייחס ל:

- פתיחה גדולה שבה בולט סולו של נבל
- חלקים גדולים ומורכבים A-B-A'
- חלוקה פנימית של כל חלק גדול

הטבלה ההיררכית מתייחסת למבנה של הקטע, לחזרות מיידיות ולחזרות עם שינויים כעבור זמן.

ניתן לומר שכפי שהטבלה מאפשרת לראות את ולס הפרחים בשלמות ובחלקיו כך ניתן לצייר סידור פרחים עם התייחסות הן לפרחים בודדים והן לשלמות של כל הקומפוזיציה.

4. מאזינים לוולס הפרחים בעיניים עצומות. כל אחד מנסה ליצור בדמיונו קומפוזיציה של פרחים המתאימה למוסיקה של צ'יקובסקי. אחר כך כל אחד בנפרד מצייר פרי דמיונו.

וואלס הפרחים
8. שילוב אמנות

לכל קבוצה דף גדול וצבעים.

1. האזינו למוסיקה בעיניים עצומות ודמיינו קומפוזיציה של פרחים המתאימה למוסיקה.
2. ציירו את קומפוזיציה שדמיינתם. הציגו את הציורים שלכם והסבירו את הקשר למוסיקה.

(ניתן להמשיך את הציור גם בבית ולקשט את הכיתה).

מה למדנו?

1. להבין את היררכיה במבנה של וולס הפרחים
2. לשלב בין אמנות המוסיקה ואמנות הציור.

הרחבה

ניתן להסתכל בסרטי הווידאו המציגים את פתיחת הפרחים <https://www.youtube.com/watch?v=9a4DnEWXMHM> ובביצועים שונים על פי המוסיקה.

ניתן ללמד את שירה של נעמי שמר המתייחס לחשיבות הגנת הצמחים. "ואלס להגנת הצומח"

https://www.youtube.com/watch?v=d2A8MoOAs_o

ניתן לבצע חידון לזיהוי ארבעת המנגינות:

1. המורה מכינה מראש כרטיסים כמספר תלמידי הכיתה ובכל כרטיס תמונה של פרח.
2. מאזינים שוב לארבעת המנגינות והתלמידים מסתדרים על פי המנגינות השונות, בעזרת תמונות הפרחים.

בשנת 2014 קרב של "מפצחי האגוזים" כולל ארבע גרסאות ייחודיות ומפורסמות המבוימות :

- בתאטרון אופרה ובלט בולשוי (מוסקבה, רוסיה, 2012),
- בתאטרון אופרה ובלט מריינסקי (ס.פטרבורג, רוסיה, 2012),
- בתאטרון רויאל (לונדון, אנגליה, 2012),
- בבלט של יורי וומס (פרג, צ'כיה, 2009)

ריקוד רוסי

בלט מריינסקי 2007

<https://www.youtube.com/watch?v=NzSGBGWO3r4>

בלט טוזר 2008

<https://www.youtube.com/watch?v=uKZ1FE5pdbQ>

בלט סן-פרנציסקו 2013

<https://www.youtube.com/watch?v=kH6kV9nDmT8>

ריקוד סיני:

בלט מריינסקי 2012

<https://www.youtube.com/watch?v=iiyx1m44nMM>

בלט סן פרנציסקו 2013

<https://www.youtube.com/watch?v=OpZ2twy0GaY>

ריקוד פיית הסוכר:

רויאל בלט 2012

<https://www.youtube.com/watch?v=K65lcuHQn-E>

תאטרון בולשוי 2010

https://www.youtube.com/watch?v=Wz_f9B4pPtg

וולס הפרחים:

בלט מריינסקי 2012

<https://www.youtube.com/watch?v=bOC36Qjug4U>

בלט בולשוי – מוסקבה 2012

<https://www.youtube.com/watch?v=BFGLo4UECqM>

יורי וומוס 2009

https://www.youtube.com/watch?v=ctjypzZc_QU

רויאל בלט 2012

<https://www.youtube.com/watch?v=Tucdt5Y5xW0>

בהצלחה!

נשמח לקבל משוב והערות.

צוות המוסיקה